

<https://www.alliansfriheten.se/vardefullt-och-klargorande-remissyttrande-over-dca-avtalet-med-usa-fran-juridiska-fakultetsnamnden-vid-stockholms-universitet/>

Värdefullt och klargörande remissyttrande över DCA-avtalet med USA från Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet

27 mars, 2024

Utgivarna

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har skrivit ett omfattande remissvar om försvarssamarbetsavtalet mellan USA och Sverige.

Nämnden tar upp behovet av att svenska regeringen i underlaget för det kommande ställningstagandet till avtalet gör tydliga klarlägganden på flera områden.

Några av de frågor nämnden lyfter är:

Avtalet är komplicerat och omfattar många rättsområden. Den centrala aspekten är dock det "obehindrade" amerikanska tillträdet till svenska anläggningar och till svenskt territorium. Nämnden jämför med Sofa-avtalet med Nato men anger samtidigt att DCA-avtalet går betydligt längre och ger: "USA närmast obegränsad rätt till tillträde till svenskt territorium och till 17 basområden, vilka kan användas också för aktiviteter utanför Natosamarbetet." Vidare säger nämnden att amerikanska luftfartyg, fartyg och fordon, som används av de amerikanska styrkorna, ges tillträde till Sverige så länge avtalet är i kraft och som följd av det förefaller det som om Sverige inte har möjlighet att vägra sådant tillträde och användning.

Denna helt centrala aspekt av avtalet bör klargöras av den svenska regeringen och den bör beskriva hur den föreställer sig att den amerikanska närvaron kommer att se ut mer konkret.

Beträffande den svenska självbestämmanderätten att kunna säga nej till tillträde för USA:s styrkor för det fall att det strider mot svenska intressen anger nämnden att detta måste utredas av den svenska regeringen. Ett svenskt veto skulle eventuellt kunna baseras på skrivningen i artikel 1, stycke 1, i avtalet: In accordance with international law and with Swedish consent, this Agreement sets forth the framework for enhanced defense and security cooperation between Sweden and the United States", där folkrätten och svenskt samtycke sätter ramarna för samarbetet.

Ordet "soveränitet" används i inledningen till avtalet men är enligt remissvaret "vagt, och det är svårt att veta vilken betydelse det har rent konkret i detta avtal. Det kan

knappast ge Sverige en grund för att bryta mot klara bestämmelser i avtalet, dvs att vägra USA något som USA har rätt till enligt avtalet.”

I remissvaret påpekas att åberopandet av svenska lagar är viktigt men nämnden ställer högst relevanta frågor om vad ”full respect for the ... laws ... of Sweden” skulle kunna betyda. Vilka lagar är aktuella? Har de kommunicerats med den amerikanska motparten? Vilka reaktioner har man i så fall fått?

Beträffande hänvisningarna till respekten för folkrätten gör nämnden den viktiga reservationen att USA har en i många avseenden egen tolkning av folkrätten och därför är det inte givet att USA har samma inställning till hur Sveriges ”international legal obligations” ska förstås. I underlaget inför ställningstagandet i riksdagen bör dessa frågor redas ut.

Dessutom, framhåller nämnden, bör regeringen ”i klarspråk beskriva hur den amerikanska verksamheten kan se ut samt diskutera i vad mån den skiljer sig från det som i regeringens promemoria om avtalet definieras som ”permanent baser”.

Beträffande vad USA kan komma att utnyttja avtalet till görs i remissvaret den synnerligen viktiga kommentaren att USA skulle kunna tillämpa avtalet utöver Natos ramar och då inställer sig frågan om Sverige i så fall skulle kunna hållas medansvarigt för politiskt och folkrättsligt kontroversiellt amerikanskt agerande eller kanske till och med bli ett militärt mål för anfall från USA:s motståndare.

När det gäller förhandslagring av kärnvapen på svenskt territorium anger nämnden i remissvaret att den svenska regeringen till skillnad från Norges och Danmarks regeringar inte uttryckligen tagit upp denna fråga och att Finland har en lag mot kärnvapen. I remissvaret konkluderar man att i underlaget för Riksdagens ställningstagande bör klargöras den svenska regeringens syn på tillämpligheten av icke-spridningsfördraget (NPT).

Läs remissvaret:

<https://www.regeringen.se/contentassets/0ee5d483364c4f07b8d9f78ed6958714/stockholms-universitet.pdf>